

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий юридичний інститут**

Кафедра цивільного права

Банасевич І. І.

КОНКУРЕНТНЕ ПРАВО

**Методичні вказівки для забезпечення самостійної
роботи студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності 081 «Право»**

**Івано-Франківськ
2019 рік**

Схвалено на засіданні кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол №1 від 30 серпня 2019 р.)

Затверджено Науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол №1 від 25 вересня 2019 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол №2 від 25 жовтня 2019 р.)

Рецензенти:

О.Р. Ковалишин – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

О.С. Олійник – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Банасевич І.І. Конкурентне право: методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 081 «Право». Івано-Франківськ, 2019. 35 с.

Посібник розроблений на основі навчального плану освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 081 «Право» і призначений для забезпечення самостійної роботи із навчальної дисципліни «Конкурентне право». В посібнику викладені завдання для самостійної роботи із навчальної дисципліни «Конкурентне право», які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать самостійне опрацювання навчального матеріалу, завдання для самостійної роботи, практичні завдання, питання для самоконтролю, а також завдання для індивідуальної роботи студентів. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна література та інші наукові джерела по темі, а також перелік нормативно-правових актів.

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Банасевич І. І., 2019

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	4
-------------	---

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
--------------------------------------	---

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ

НАВЧАННЯ.....	7
---------------	---

Тема 1. Поняття та система конкурентного законодавства.	7
Тема 2. Правові основи діяльності Антимонопольного комітету України.....	9
Тема 3. Монопольне становище суб'єктів господарювання на ринку	10
Тема 4. Державне регулювання і контроль у сфері природних монополій.....	11
Тема 5. Види і суть порушень законодавства про захист економічної конкуренції	12
Тема 6. Концентрація (злиття) суб'єктів господарювання	14
Тема 7. Узгоджені дії суб'єктів господарювання	15
Тема 8. Види і суть порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції	17
Тема 9. Процесуальні норми конкурентного законодавства	18
Тема 10. Відповідальність за порушення конкурентного законодавства	19

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ

НАВЧАННЯ.....	22
---------------	----

Тема 1. Поняття та система конкурентного законодавства. Правові основи діяльності Антимонопольного комітету України.....	22
Тема 3. Монопольне становище суб'єктів господарювання на ринку	23
Тема 4. Державне регулювання і контроль у сфері природних монополій.....	24
Тема 5. Види і суть порушень законодавства про захист економічної конкуренції	25
Тема 6. Концентрація (злиття) суб'єктів господарювання	28
Тема 7. Узгоджені дії суб'єктів господарювання	29
Тема 8. Види і суть порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції	31
Тема 9. Процесуальні норми конкурентного законодавства	33
Тема 10. Відповідальність за порушення конкурентного законодавства	34

ВСТУП

У сучасних умовах кредитно-модульної системи навчання посилюється роль самостійної роботи студентів. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Самостійна робота є не чим іншим, як способом формування самостійності та активності особистості, її репродуктивних і творчих здібностей, уміння орієнтуватися в теорії та практичних ситуаціях, ставити й самостійно вирішувати теоретичні і практичні завдання. Самостійна робота студента – це самостійна діяльність та навчання студента, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі.

Під час вивчення навчальної дисципліни виокремлюють такі види самостійного учіння студента:

- слухання лекцій, участь у семінарських заняттях, виконання практичних робіт;
- відпрацювання тем лекцій та семінарських занять, виконання практичних робіт студентами заочної форми навчання;
- підготовка рефератів і курсових робіт, написання дипломної роботи;
- підготовка до модульного контролю та іспитів;
- робота з літературою та ін.

Кожен із зазначених видів потребує від студентів наполегливої самостійної праці.

Студент має оволодіти методикою самостійної роботи під час лекційного заняття. Насамперед студентам денної і заочної форм навчання необхідно сформулювати вміння слухати і конспектувати лекції, оскільки робота над ними безпосередньо на занятті й у позааудиторний час потребує значних зусиль: уміти не лише слухати, а й сприймати, усвідомлювати зміст лекції; систематизувати і групувати одержані знання в конспектах; уміти творчо осмислювати матеріал лекції у процесі самостійної роботи та ін. Під час лекційного заняття студентам необхідно ознайомитися зі змістом попередньої лекції для встановлення логічного зв'язку з наступною; намагатися осмислювати матеріал у процесі його викладення; уважно слухати викладача, виокремлювати головне.

Самостійна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій тощо. Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття та система конкурентного законодавства

Зародження та розвиток конкурентного законодавства. Предмет та завдання навчальної дисципліни «Конкурентне право». Основні поняття конкурентного права.

Законодавчі акти, що визначають склад конкурентного законодавства. Характеристика законів «Про захист економічної конкуренції» та «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Тема 2. Правові основи діяльності Антимонопольного комітету України

Завдання і принципи діяльності антимонопольних органів. Порядок формування та повноваження Антимонопольного комітету України. Структура органів Антимонопольного комітету України. Відмінності повноважень Антимонопольного комітету України від повноважень територіального відділення. Правовий статус державного уповноваженого. Правовий статус голови територіального відділення Антимонопольного комітету України. Реалізація повноважень Антимонопольного комітету України.

Тема 3. Монопольне становище суб'єктів господарювання на ринку

Товарний ринок і чинники, що впливають на його межі. Характеристика географічних кордонів товарного ринку. Основні критерії, за якими визначаються типи ринків, їх коротка характеристика. Різні види бар'єрів виходу на ринок. Визначення частки суб'єкта господарювання на ринку. Визначення стану конкуренції на ринку.

Тема 4. Державне регулювання і контроль у сфері природних монополій

Поняття «природна монополія». Сфера діяльності суб'єктів природних монополій. Характеристика суміжних ринків. Необхідність регулювання діяльності природних монополій. Методи регулювання діяльності природних монополій. Національні комісії регулювання природних монополій. Регулювання і контроль в окремих галузях природних монополій.

Тема 5. Види і суть порушень законодавства про захист економічної конкуренції

Зловживання монопольним (домінуючим) становищем. Характеристика цінових зловживань монопольним становищем. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання. Горизонтальні, вертикальні, конгломератні і змішані антиконкурентні узгоджені дії. Наслідки антиконкурентних узгоджених дій. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання, об'єднань.

Тема 6. Концентрація (злиття) суб'єктів господарювання

Види економічної концентрації. Умови отримання згоди на концентрацію (злиття) в антимонопольних органах суб'єктами господарювання. Визначення афільованих осіб. Випадки, при яких антимонопольні органи дають згоду або відмовляють в наданні згоди на концентрацію. Визначення порогових показників учасників концентрації. Умови наявності вирішального впливу одного суб'єкта господарювання на інших. Порядок подачі заяви на концентрацію. Документи, які додаються до заяви на концентрацію. Порядок розгляду заяв (справ) про концентрацію.

Тема 7. Узгоджені дії суб'єктів господарювання

Поняття і види узгоджених дій. Умови, при яких необхідне отримання згоди антимонопольних органів на узгоджені дії. Узгоджені дії, які не вимагають попереднього отримання згоди антимонопольних органів. Типові вимоги до узгоджених дій суб'єктів господарювання. Порядок подачі та розгляду заяв (справ) про надання дозволів на узгоджені дії. Документи, які додаються до заяви на узгоджені дії. Підстави для відмови у видачі дозволу на узгоджені дії.

Тема 8. Види і суть порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції

Поняття та види недобросовісної конкуренції. Ознаки недобросовісної конкуренції.

Неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця). Неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки. Неправомірне використання товару іншого виробника. Копіювання зовнішнього вигляду виробу. Порівняльна реклама.

Створення перешкод господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції. Дискредитація господарюючого суб'єкта (підприємця). Купівля – продаж товарів, виконання робіт, надання послуг із примусовим асортиментом. Схилення до бойкоту господарюючого суб'єкта (підприємця). Схилення постачальника до дискримінації покупця (замовника). Схилення господарюючого суб'єкта (підприємця) до розірвання договору з конкурентом. Підкуп працівника постачальника. Підкуп працівника покупця (замовника). Досягнення неправомірних переваг у конкуренції.

Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці. Відповідальність за недобросовісну конкуренцію. Правові засади захисту від недобросовісної конкуренції.

Тема 9. Процесуальні норми конкурентного законодавства

Порядок підготовки проведення перевірок антимонопольними органами. Відмінність планових перевірок від позапланових. Документи, які готуються для проведення перевірок. Перелік питань, досліджуваних при перевірці суб'єктів господарювання, органів влади і місцевого самоврядування. Організація проведення перевірок. Підвідомчість розгляду заяв (справ) органам Антимонопольного комітету України. Вимоги до подачі заяви про порушення конкурентного законодавства. Розгляд заяв антимонопольними органами. Розгляд справ антимонопольними органами. Права і обов'язки осіб, які беруть участь у розгляді справи. Рішення, які антимонопольні органи приймають за результатами розгляду справ. Процедура здійснення перегляду рішень у справах.

Тема 10. Відповідальність за порушення конкурентного законодавства

Загальне поняття відповідальності за порушення конкурентного законодавства. Характеристика основних видів відповідальності за порушення конкурентного законодавства. Штрафи та діючі розміри штрафів у конкурентному законодавстві. Чинники, що впливають на визначення штрафів. Особливості і умови застосування примусового поділу як міри відповідальності. Адміністративна відповідальність. Порядок застосування відшкодування шкоди в практиці застосування конкурентного законодавства.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Поняття та система конкурентного законодавства

Методичні рекомендації. Вивчаючи дану тему, студентам слід виходити з того, що одним з головних принципів розвитку підприємництва є принцип свободи здійснення підприємницької діяльності. Така свобода дає можливість будь-якій особі на свій розсуд здійснювати господарську діяльність, що не заборонена законом, діяти у тій сфері, яку вона вважає найбільш вигідною для себе. Свобода підприємницької діяльності не є безмежною, бо в певній мірі вона об'єктивно визначена конкуренцією.

Конкуренція здійснює вплив на підвищення або зниження цін, спричиняє появу товарів, що користуються попитом або призводить до зникнення непотрібних товарів з ринкового обороту. Зниження ефективності конкуренції в кінцевому підсумку призводить до падіння життєвого рівня населення.

Конкуренція є змагальністю господарюючих суб'єктів, коли їх спільні дії ефективно обмежують можливості кожного з них впливати на загальні умови обігу товарів на даному ринку і стимулюють виробництво тих товарів, які потрібні споживачеві. Конкуренція — це економічна боротьба між підприємцями за кращі умови господарювання: за найбільш вигідні умови виробництва і реалізації продукту і отримання максимального доходу.

В цілому конкуренцію можна віднести до сфери публічних інтересів, у той же час без задоволення цих публічних інтересів неможливо задовольнити приватні інтереси суспільства. Саме в цій якості економічна конкуренція підтримується державою і захищається за допомогою різних правових засобів. Держава здійснює вплив на конкуренцію за допомогою податкової, кредитно-грошової, інвестиційної політики, фінансування наукових досліджень, розподілу державних замовлень, а також безпосередньо через законодавство про захист економічної конкуренції.

Задання для самостійної роботи:

- 1) Зобразити схематично систему конкурентного законодавства.
- 2) Проаналізувати і зробити анотацію таких наукових статей:

Замрига А. Актуальні проблеми правового регулювання антимонопольних конкурентних відносин в умовах сьогодення. Підприємництво, господарство і право. К., 2016. №10. С. 31-34. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/10/7.pdf>

Корчак Н.М. Конкурентне право в системі права України. *Юридичний вісник*. 2010. №2 (15). С. 47-49.

Бакалінська. О. О. Сучасні тенденції систематизації й уніфікації конкурентного законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2014. №6. С. 60-63. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2014/06_2014.pdf.

Швидка Т. Історія становлення і формування конкурентного законодавства (іноземний досвід). *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №1. С. 50-54.

Питання для самоконтролю:

1. У якій країні вперше виникло конкурентне законодавство?
2. Охарактеризуйте зародження конкурентного законодавства в Україні.
3. Які основні завдання конкурентного права?

4. Охарактеризуйте систему конкурентного законодавства.

Нормативні акти та література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.
3. Закон України від 26 листопада 1993 р. «Про Антимонопольний комітет України» // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.
4. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
5. Закон України від 7 червня 1996 р. «Про захист від недобросовісної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №36. — Ст. 164.
6. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
7. Бакалінська. О. О. Сучасні тенденції систематизації й уніфікації конкурентного законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2014. №6. С. 60-63. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2014/06_2014.pdf.
8. Безух О.В. Державна допомога і економічна конкуренція: проблеми взаємодії. *Приватне право і підприємництво*. 2019. Вип. 19. С. 151-156.
9. Господарське право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, А.В. Смітюх та ін.; За ред. О.П. Подцерковного. — 2-ге вид., доп. і перероб. — Х.: Одиссей, 2012. — 382 с.
10. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 5-те вид., переробл. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2012. — 597 с.
11. Замрига А. Актуальні проблеми правового регулювання антимонопольних конкурентних відносин в умовах сьогодення. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2016. №10. С. 31-34. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/10/7.pdf>.
12. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
13. Корчак Н.М. Конкурентне право в системі права України. *Юридичний вісник*. 2010. №2 (15). С. 47-49.
14. Плетньова О. Нормативно-правове визначення статусу Антимонопольного комітету України. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №8. С. 50-52.
15. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.
16. Швидка Т. Історія становлення і формування конкурентного законодавства (іноземний досвід). *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №1. С. 50-54.

Тема 2. Правові основи діяльності Антимонопольного комітету України

Методичні рекомендації: при підготовці теми слід звернути увагу на порядок формування АМКУ, зокрема, порядок призначення Голови АМКУ, його заступників та державних уповноважених. Також слід вивчити та проаналізувати структуру органів Антимонопольного комітету України, відмінності повноважень Антимонопольного комітету України від повноважень територіального відділення, а також характеристику статусу державного уповноваженого і голови територіального відділення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Зобразіть схематично систему принципів діяльності АМКУ.
2. Зобразіть схематично систему антимонопольних органів України.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте основні завдання АМКУ.
2. Який порядок формування АМКУ?
3. Порівняйте порядок формування АМКУ на різних етапах розвитку конкурентного законодавства.
4. Які спільні та відмінні риси правового статусу голови територіального відділення АМКУ та державного уповноваженого АМКУ?
5. Які повноваження адміністративної колегії АМКУ?
6. Які повноваження Голови АМКУ?
7. Які повноваження АМКУ

Нормативні акти та література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Закон України від 26 листопада 1993 р. «Про Антимонопольний комітет України» // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.
3. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
4. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
5. Господарське право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, А.В. Смітюх та ін.; За ред. О.П. Подцерковного. — 2-ге вид., доп. і перероб. Х.: Одиссей, 2012. 382 с.
6. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 5-те вид., переробл. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2012. — 597 с.
7. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
8. Плетньова О. Нормативно-правове визначення статусу Антимонопольного комітету України. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №8. С. 50-52.
9. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

Тема 3. Монопольне становище суб'єктів господарювання на ринку

Методичні рекомендації: для виконання вимог законодавства про захист економічної конкуренції в багатьох випадках, особливо під час розгляду справ про зловживання монополією (домінуючим) становищем суб'єкта господарювання на ринку, недопущення обмеження конкуренції внаслідок концентрації суб'єктів господарювання, інших справ, які вирішує АМКУ, абсолютно необхідним є визначення, чи займає такий суб'єкт/суб'єкти монополію (домінуюче) становище на релевантному ринку товару (тобто визначення його ринкової частки). Особливо це стосується ситуацій, коли суб'єкт/суб'єкти вже мають певні ознаки домінування.

При вивченні даної теми слід звернути увагу на поняття товарний ринок та чинники, що впливають на його межі, основні передумови визнання суб'єкта господарювання монополістом та визначення частки суб'єкта господарювання на ринку, а також приклади різних видів бар'єрів виходу на ринок, основні критерії, за якими визначаються типи ринків, їх коротку характеристику.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник до теми.
2. Зобразити схематично та охарактеризувати основні етапи визначення монопольного становища суб'єкта господарювання на ринку.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення понять товарний ринок та межі товарного ринку.
2. З яких етапів складається процес визначення монопольного становища на ринку?
3. Що таке типологія ринку?
4. На основі яких показників визначається стан конкуренції на ринку?

Нормативні акти та література:

1. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
2. Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку: Розпорядження АМКУ №49 від 05.03.2002 р. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02>.
3. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
4. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
5. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 5-те вид., переробл. і допов. — К.:Юрінком Інтер, 2012. 597 с.
6. Журик Ю. В. Антимонопольно-конкурентне право України. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 272 с.
7. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
8. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

9. Скриньковський Р., Чубенко А. Діагностика конкурентного потенціалу підприємства та відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2016. №7. С. 49-54. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/07/9.pdf>.

Тема 4. Державне регулювання і контроль у сфері природних монополій

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми необхідно окреслити коло нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері діяльності природних монополій, з'ясувати зміст поняття «природна монополія». Також необхідно визначити коло суб'єктів, що здійснюють державне регулювання діяльності природних монополій та безпосередній предмет регулювання діяльності останніх.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник до теми.
2. Скласти перелік природних монополій в Україні.
3. Проаналізувати та зобразити схематично систему органів у сфері контролю за діяльністю природних монополій.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «природна монополія».
2. Які приклади природних монополій Ви можете назвати?
3. Якими нормативно-правовими актами здійснюється регулювання діяльності природних монополій?
4. Які суб'єкти наділені повноваженнями у сфері контролю діяльності природних монополій?
5. Що є предметом державного регулювання у сфері природних монополій?

Нормативні акти та література:

1. Закон України від 20 квітня 2000 р. «Про природні монополії» // Офіційний вісник України. — 2000. — № 19. — Ст. 772.
2. Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації» // Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067/2011>.
3. Указ Президента України від 17 листопада 1998 р. «Про введення ліцензування діяльності господарюючих суб'єктів у сфері природних монополій» // Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1257/98>.
4. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг: Закон України від 22.09.2016 р. // Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19>.
5. Анохіна Інса. Предмет регулювання діяльності суб'єктів природних монополій. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. №7.

6. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
7. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник згоди на створення, реорганізацію і ліквідацію суб'єктів. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
8. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. – 5-те вид., переробл. і допов. – К.:Юрінком Інтер, 2012. 597 с.
9. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
10. Плетньова О. Нормативно-правове визначення статусу Антимонопольного комітету України. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №8. С. 50-52.

Тема 5. Види і суть порушень законодавства про захист економічної конкуренції

Методичні рекомендації: необхідною умовою для визнання дій суб'єкта господарювання зловживанням монопольним становищем є встановлення такого становища на конкретному товарному ринку, а також виявлення і доказ фактів зловживання своїм домінуючим становищем, свідомого здійснення таких дій, які призвели або можуть призвести до обмеження конкуренції або ущемленню прав споживачів. Якщо ці умови не дотримані, то дії суб'єкта господарювання не можуть бути кваліфіковані як порушення конкурентного законодавства. На практиці необхідно правильно розмежовувати дії суб'єктів господарювання, які є звичайною добросовісною ринковою конкуренцією і які відносяться до зловживання монопольним становищем.

Тому суб'єкти господарювання, що не займають монопольне (домінуюче) становище на ринку, не можуть бути обмежені в здійсненні дій, заборонених ст. 13 Закону про захист економічної конкуренції, і, отже, ці дії не можуть бути визнані такими, що суперечать конкурентному законодавству. Звідси всі взаємини суб'єктів господарювання в процесі господарської діяльності, наприклад пов'язані з постачанням продукції, укладенням договорів, встановленням цін, реалізацією товарів, якщо вони не займають монопольного (домінуючого) становища, повинні вирішуватися в цивільно-правовому порядку, тобто вони не підвідомчі антимонопольним органам.

Оскільки узгоджені дії визнаються антиконкурентними за умови, що вони можуть призвести до недопущення, усунення або обмеження конкуренції, тобто за умови можливого настання цих наслідків, для визначення цих дій не має значення, чи відбулося недопущення, усунення або обмеження конкуренції фактично. Необхідно відзначити, що цей перелік не є вичерпним, оскільки загальна заборонна норма, що міститься в ч. 1 ст. 6, стосується будь-яких узгоджених дій, які можуть призвести або призвели до недопущення, усунення або обмеження конкуренції.

Частина 1 ст. 15 дає загальне поняття антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління і контролю, якими є прийняття яких-небудь актів (рішень, наказів,

розпоряджень, постанов і т. п.), дача письмових або усних вказівок, укладення угод або будь-які інші дії або бездіяльність органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління і контролю (колегіального органу або посадовця), які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження або спотворення конкуренції. Наведений в ч. 2 ст. 15 Закону про захист економічної конкуренції перелік заборонених дій органів влади не має вичерпного характеру, оскільки генеральна заборона, що міститься в ч. 1 ст. 15, стосується будь-яких дій або рішень, які обмежують, усувають або спотворюють конкуренцію.

Завдання для самостійної роботи:

1. Відшукати та проаналізувати рішення АМКУ щодо зловживання суб'єктом господарювання монополієм (домінуючим) становищем.
2. Відшукати та проаналізувати рішення АМКУ щодо антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання.
3. Відшукати та проаналізувати рішення АМКУ щодо обмежувальної та дискримінаційної діяльності суб'єктів господарювання, об'єднань.

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки дій, що кваліфікуються як зловживання монополієм (домінуючим) становищем.
2. Які ознаки ринкової влади суб'єкта господарювання?
3. Які спільні та відмінні риси між зловживанням монополієм (домінуючим) становищем, антиконкурентними узгодженими діями та обмежувальною і дискримінаційною діяльністю?
4. В чому полягає обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання та їх об'єднань?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.
2. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
3. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України. Затверджено розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. № 5 // Бізнес. - 1994. - 31 травня.
4. Методика визначення монополію (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку: Розпорядження АМКУ №49 від 05.03.2002 р. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02>.
5. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
6. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 5-те вид., переробл. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2012. 597 с.
7. Грудницький В. Гармонізація національного законодавства про зловживання монополієм (домінуючим) становищем із правом Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2017. №4. С. 59-63. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/4/13.pdf>.

8. Грудницький Василь. Збір і аналіз доказів у справах про зловживання монопольним (домінуючим) становищем. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №3. С. 46-50.
9. Журик Ю. В. Антимонопольно-конкурентне право України. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 272 с.
10. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
11. Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем суб'єкта господарювання на ринку: поняття та види. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. №1.
12. Саніахметова Н., Мельник С. Підстави і види юридичної відповідальності за зловживання монопольним (домінуючим) становищем. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. №3. С.27.
13. Скриньковський Р., Чубенко А. Діагностика конкурентного потенціалу підприємства та відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2016. №7. С. 49-54. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/07/9.pdf>.
14. Швидка Тетяна. Визначення складу антиконкурентних узгоджених дій у формі спотворення результатів тендерів як виду конкурентних правопорушень. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №7. С. 70-74.

Тема 6. Концентрація (злиття) суб'єктів господарювання

Методичні рекомендації: при підготовці даної теми необхідно звернути увагу на поняття дій, що вважаються економічною концентрацією, а також на дії, які відповідно до законодавства не вважаються концентрацією; детально ознайомитися із порядком розгляду заяв (справ) про надання згоди на концентрацію та можливістю оскарження рішення АМКУ про відмову у наданні згоди на концентрацію. Окрім того, особливої уваги потребує вивчення питання визначення порогових показників учасників концентрації, ознаки наявності вирішального впливу одного суб'єкта господарювання на інших.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник до теми.
2. Зобразити схематично порядок надання згоди на економічну концентрацію.

Питання для самоконтролю:

1. Які умови отримання згоди на економічну концентрацію?
2. Які ознаки вирішального впливу одного суб'єкта господарювання на інших?
3. Які строки розгляду заяви про надання згоди на економічну концентрацію?
4. Які дії не вважаються економічною концентрацією?

Нормативні акти та література:

1. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 219 «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання» // Офіційний вісник України. — 2002. — № 9. — Ст. 405. Режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2002-%D0%BF>.
3. Розпорядження АМКУ від 19.02.2002 р. «Про затвердження Положення про порядок подання заяв до АМКУ про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію)». Режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-02>.
4. Методичні рекомендації щодо застосування поняття контролю затверджені протокольним рішенням АМКУ від 01.11.2018 р. Режим доступу. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=145288&schema=main>.
5. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
6. Савка Сніжана. Контроль за концентраціями як напрям гармонізації конкурентного законодавства України з правом ЄС. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С. 100-104.
7. Чабан Л. Підходи до надання дозволу на економічну концентрацію суб'єктів господарювання: міжнародний аспект. *Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України*. Київ, 2014. №3-4 (54-55). С. 39-50. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=125235&schema=main>.

Тема 7. Узгоджені дії суб'єктів господарювання

Методичні рекомендації: при підготовці даної теми необхідно звернути увагу на поняття узгоджені дії та їх види; дослідити умови при яких отримання згоди на узгоджені дії є обов'язковим та з'ясувати на які узгоджені дії згода АМКУ не потрібна. Також слід здійснити розмежування компетенції органів АМКУ щодо розгляду заяв про надання згоди на узгоджені дії суб'єктів господарювання та з'ясувати порядок оскарження відмови АМКУ про надання згоди на узгоджені дії.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник до теми.
2. Навести приклади вертикальних, горизонтальних, змішаних та конгломератних узгоджених дій.
3. Зобразити схематично порядок розгляду заяви про надання згоди на узгоджені дії.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте умови, при яких необхідне отримання згоди органів АМКУ на узгоджені дії.
2. Які типові вимоги до узгоджених дій передбачені чинним законодавством?
3. Які узгоджені дії не потребують згоди АМКУ?
4. Яка підвідомчість справ про надання згоди на узгоджені дії?

Нормативні акти та література:

1. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 219 «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання» // Офіційний вісник України. — 2002. — № 9. — Ст. 405. Режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2002-%D0%BF>.
3. Розпорядження АМКУ від 12.02.2002 р. «Про затвердження положення Положення про порядок подання заяв до органів АМКУ про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання». Режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0238-02>.
4. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
5. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. — К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
6. Журик Ю. В. Антимонопольно-конкурентне право України. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 272 с.
7. Каштанов О. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання: сутність, форми та суб'єкти. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 7. С. 56-59.
8. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
9. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.
10. Цікало В. Адаптація законодавства України про антиконкурентні угоди між суб'єктами господарювання до законодавства Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №7. С. 76-79.
11. Шумило І. Антиконтурентні узгоджені дії. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. №1.

Тема 8. Види і суть порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції

Методичні рекомендації: недобросовісна конкуренція не допускається державою, оскільки вона руйнує конкурентні відносини і завдає істотної шкоди конкуренції і конкурентам - суб'єктам підприємницької діяльності, а також споживачам. Здійснення підприємцями прав, у тому числі і в конкурентних відносинах, не повинно зачіпати прав і законних інтересів інших осіб. Оскільки недобросовісна конкуренція зачіпає права і законні інтереси інших осіб, то вона заборонена законом. Законодавство забороняє недобросовісну (нечесну) поведінку підприємців, що завдає шкоди інтересам інших підприємців і водночас створює загрозу суспільним інтересам у забезпеченні ефективних конкурентних процесів у економіці в цілому. При підготовці даної теми слід виходити з того, що недобросовісна конкуренція – це порушення правил поведінки, які склалися, широко застосовуються в підприємстві та визнаються підприємцями як обов'язкові ділові норми, що завдає шкоди відносинам добросовісної конкуренції і свободи у підприємницькій діяльності. Особливу увагу слід приділити загальним ознакам недобросовісної конкуренції та окремим видам порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник до теми.
2. Відшукати рішення АМКУ щодо недобросовісної конкуренції, зокрема: неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки; порівняльна реклама; створення перешкод господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції.

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки недобросовісної конкуренції?
2. Які відмінності між недобросовісною конкуренцією і правопорушеннями у сфері захисту економічної конкуренції?
3. Які правопорушення є неправомірним використанням ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця)?
4. Що таке «ділова репутація»?
5. Які дії вважаються досягненням неправомірних переваг у конкуренції?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.
2. Закон України від 7 червня 1996 р. «Про захист від недобросовісної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №36. — Ст. 164.
3. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
4. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України. Затверджено розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. № 5 //Бізнес. - 1994. -31 травня.
5. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.

6. Бакалінська О.О. Недобросовісна конкуренція як форма зловживання суб'єктивним цивільним правом. *Вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право.* Київ, 2012. №2(14). С. 141-146. URL: http://ela.kpi.ua/jspui/bitstream/123456789/3241/1/25_bak.pdf
7. Безух Олександр. Захист від недобросовісної конкуренції в системі забезпечення безпеки підприємництва. *Підприємництво, господарство і право.* 2004. №7.
8. Городецька Н. Недобросовісна конкуренція на ринку лікарських засобів. *Теорія і практика інтелектуальної власності.* 2019. №1. С. 33-39. URL: http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2019/1_2019/5.pdf
9. Громенко Ю. Порівняльна реклама як предмет правового регулювання в законодавстві України. *Підприємництво, господарство і право.* 2006. №6. С. 50-53.
10. Капіца Ю. Захист комерційної таємниці в Європейських країнах та Україні. *Підприємництво, господарство і право.* 2006. №11. С. 16-20.
11. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
12. Кравченко Тетяна. Поняття «ділова репутація суб'єктів господарювання»: визначення та правова природа. *Підприємництво, господарство і право.* 2019. №3. С. 93-99.
13. Кравчук Д. Методичний підхід щодо встановлення неправомірного використання позначень відповідно до статті 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». *Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України.* Київ, 2014. №1-2 (52-53). С. 14-19. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=107068&schema=main>.
14. Кулішенко Валерія. Ознаки недобросовісної конкуренції. *Підприємництво, господарство і право.* 2004. №9.
15. Сінічкіна Л., Баранович М. Галузеві правила професійної етики як механізм саморегулювання та засіб попередження недобросовісної конкуренції. *Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України.* Київ, 2014. №1-2 (52-53). С.8-13. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=107068&schema=main>.
16. Скордамаля В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.
17. Щокін Р.Г. Сутність недобросовісної конкуренції за господарським законодавством України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція.* Одеса, 2014. №11. Т.2 С.18-21. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc11/part_2/7.pdf.

Тема 9. Процесуальні норми конкурентного законодавства

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми слід детально розглянути порядок організації перевірок органами АМКУ, повноваження службовців АМКУ під час проведення перевірок та розгляду справ про порушення конкурентного

законодавства, а також права та обов'язки суб'єктів господарювання, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, щодо яких здійснюється перевірка чи розгляд справи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рішення АМКУ, які були прийняті за наслідками проведення перевірок та розгляду заяв (справ).

Питання для самоконтролю:

1. Розмежуйте повноваження органів АМКУ щодо розгляду заяв (справ) про порушення конкурентного законодавства.

2. Які рішення може прийняти АМКУ за наслідками проведення перевірки?

3. Які рішення може прийняти АМКУ за наслідками розгляду заяви про порушення законодавства про захист економічної конкуренції?

Нормативні акти та література:

1. Закон України від 26 листопада 1993 р. «Про Антимонопольний комітет України» // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.

2. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.

3. Закон України від 7 червня 1996 р. «Про захист від недобросовісної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №36. — Ст. 164.

4. Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56.

5. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України. Затверджено розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. № 5 //Бізнес. - 1994. -31 травня.

6. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.

7. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.

8. Журик Ю. Анализ отдельных процессуальных действий, которые совершаются при начале и рассмотрении дел антимонопольными органами Украины. *Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України*. 2004. №3. С. 23-27.

9. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.

10.Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

Тема 10. Відповідальність за порушення конкурентного законодавства

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми необхідно проаналізувати підстави та умови відповідальності за порушення конкурентного законодавства, а

також зацентувати увагу на спеціальних видах відповідальності за правопорушення у сфері конкуренції та особливостях їх застосування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Зобразіть схематично види та форми юридичної відповідальності за порушення у сфері захисту економічної конкуренції.
2. Підберіть та проаналізуйте рішення АМКУ щодо застосування штрафів за правопорушення у сфері конкуренції.

Питання для самоконтролю:

1. Які умови відповідальності за порушення конкурентного законодавства?
2. Які особливості застосування примусового поділу?
3. Які чинники впливають на розміри штрафів у сфера порушення конкурентного законодавства?
4. Які особливості адміністративної відповідальності за порушення конкурентного законодавства?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.
2. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
3. Закон України від 7 червня 1996 р. «Про захист від недобросовісної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №36. — Ст. 164.
4. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. — 1984. — № 51. — Ст. 1122.
6. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України. Затверджено розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. № 5 // Бізнес. - 1994. -31 травня.
7. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
8. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: Підручник. К.: Таксон, 2004. 704 с.
9. Борцевич П.С. Проблеми застосування господарсько-правової відповідальності у сфері захисту економічної конкуренції. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія «Право». 2014. Вип.1 С. 152-156.
- 10.Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. — К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
- 11.Кізіма Н. Економічні санкції, передбачені законодавством України, та їх родова належність. *Право України*. 2002. № 6. С. 132-136.
- 12.Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. — 380 с.
- 13.Пелипенко О. Примусовий поділ суб'єктів господарювання внаслідок порушення законодавства про захист економічної конкуренції. *Юрид. радник*. 2007. №6. С. 74–77.

14.Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

15.Шкляр С., Булаєва О. Відшкодування збитків за порушення конкуренції: національні та світові тенденції private enforcement. Юридична газета. 10 вересня 2019 р. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/antimonopolne-konkurentne-pravo/vidshkoduvannya-zbitkiv-za-porushennya-konkurenciyi-nacionalni-ta-svitovi-tendenciyi-private-enforce.html>.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Поняття та система конкурентного законодавства. Правові основи діяльності Антимонопольного комітету України

Методичні рекомендації: в процесі підготовки теми слід з'ясувати поняття економічної конкуренції як предмету конкурентного права, особливості цієї галузі, місце в системі права України. При характеристиці системи конкурентного законодавства слід окреслити його історичний розвиток, детальніше ознайомитись із Законом України «Про захист економічної конкуренції» та Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції», дати загальну характеристику іншим нормативно-правовим актам. Необхідно також звернути увагу на структуру органів Антимонопольного комітету України, відмінності повноважень Антимонопольного комітету України від повноважень територіального відділення, а також характеристику статусу державного уповноваженого і голови територіального відділення.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення понять «конкуренція», «економічна конкуренція», «конкурентне право».
2. Що є предметом конкурентного права?
3. Які особливості правового регулювання у конкурентному праві?
4. Яка система конкурентного законодавства?
5. Які етапи розвитку конкурентного законодавства можна виділити?
6. Окресліть основні завдання Антимонопольного комітету України.
7. Які принципи діяльності та утворення Антимонопольного комітету України Ви знаєте?
8. Які основні повноваження Антимонопольного комітету України?
9. Визначте систему антимонопольних органів.
10. Яка відмінність між статусом державного уповноваженого і голови територіального відділення Антимонопольного комітету України?

Практичне завдання: скласти порівняльну таблицю правового статусу державного уповноваженого та голови територіального відділення.

Нормативні акти та література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.
3. Закон України від 26 листопада 1993 р. «Про Антимонопольний комітет України» // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.
4. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
5. Закон України від 7 червня 1996 р. «Про захист від недобросовісної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №36. — Ст. 164.

6. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
7. Бакалінська О. О. Сучасні тенденції систематизації й уніфікації конкурентного законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2014. №6. С. 60-63. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2014/06_2014.pdf.
8. Безух О.В. Теоретичні проблеми правового регулювання відносин економічної конкуренції в Україні. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. 270 с.
9. Безух О.В. Державна допомога і економічна конкуренція: проблеми взаємодії. *Приватне право і підприємництво*. 2019. Вип. 19. С. 151-156.
10. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. – 432 с.
11. Господарське право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, А.В. Смітюх та ін.; За ред. О.П. Подцерковного. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Х.: Одиссей, 2012. – 382 с.
12. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. – 5-те вид., переробл. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 597 с.
13. Замрига А. Актуальні проблеми правового регулювання антимонопольних конкурентних відносин в умовах сьогодення. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2016. №10. С. 31-34. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/10/7.pdf>.
14. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
15. Корчак Н.М. Конкурентне право в системі права України. *Юридичний вісник*. 2010. №2 (15). С. 47-49.
16. Плетньова О. Нормативно-правове визначення статусу Антимонопольного комітету України. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №8. С. 50-52.
17. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.
18. Удалов Т. Г. Конкурентне право: Навч. посібник. К.: Школа, 2004. 496 с.
19. Швидка Т. Історія становлення і формування конкурентного законодавства (іноземний досвід). *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №1. С. 50-54.

Тема 3. Монопольне становище суб'єктів господарювання на ринку

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми слід звернути увагу на поняття товарний ринок та чинники, що впливають на його межі, основні передумови визнання суб'єкта господарювання монополістом та визначення частки суб'єкта господарювання на ринку, а також приклади різних видів бар'єрів виходу на ринок, основні критерії, за якими визначаються типи ринків, їх коротку характеристику.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення понять товарний ринок та межі товарного ринку.

2. З яких етапів складається процес визначення монопольного становища на ринку?
3. Що таке типологія ринку?
4. На основі яких показників визначається стан конкуренції на ринку?

Термінологічне завдання: товарні межі ринку, територіальні межі ринку, конкуренція, досконала конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія, монополія, моносонія.

Нормативні акти та література:

1. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
2. Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку: Розпорядження АМКУ №49 від 05.03.2002 р. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02>.
3. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навчальний посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
4. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 432 с.
5. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 5-те вид., переробл. і допов. — К.:Юрінком Інтер, 2012. 597 с.
6. Журик Ю. В. Антимонопольно-конкурентне право України. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 272 с.
7. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
8. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.
9. Скриньковський Р., Чубенко А. Діагностика конкурентного потенціалу підприємства та відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2016. №7. С. 49-54. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/07/9.pdf>

Тема 4. Державне регулювання і контроль у сфері природних монополій

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми необхідно окреслити коло нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері діяльності природних монополій, з'ясувати зміст поняття «природна монополія». Також необхідно визначити коло суб'єктів, що здійснюють державне регулювання діяльності природних монополій та безпосередній предмет регулювання діяльності останніх.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «природна монополія».
2. Які приклади природних монополій Ви можете назвати?
3. Якими нормативно-правовими актами здійснюється регулювання діяльності природних монополій?
4. Які суб'єкти наділені повноваженнями у сфері контролю діяльності природних монополій?
5. Що є предметом державного регулювання у сфері природних монополій?

Нормативні акти та література:

6. Закон України від 20 квітня 2000 р. «Про природні монополії» // Офіційний вісник України. — 2000. — № 19. — Ст. 772.
7. Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації» // Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067/2011>.
8. Указ Президента України від 17 листопада 1998 р. «Про введення ліцензування діяльності господарюючих суб'єктів у сфері природних монополій» // Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1257/98>.
9. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг: Закон України від 22.09.2016 р. // Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19>.
10. Анохіна Інеса. Предмет регулювання діяльності суб'єктів природних монополій. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. №7.
6. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
7. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник згоди на створення, реорганізацію і ліквідацію суб'єктів. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
8. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. – 5-те вид., переробл. і допов. – К.:Юрінком Інтер, 2012. 597 с.
9. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
10. Плетньова О. Нормативно-правове визначення статусу Антимонопольного комітету України. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №8. С. 50-52.

Тема 5. Види і суть порушень законодавства про захист економічної конкуренції

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми необхідно звернути увагу на основні групи порушень законодавства про захист економічної конкуренції, конкретні дії, в яких можуть проявлятися ці порушення, а також сформулювати власні приклади цих порушень.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття «зловживання монополієм (домінуючим) становищем»?
2. Які види зловживання монополієм становищем визначені у Законі України «Про захист економічної конкуренції»?
3. Поняття «антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання»?
4. Які види антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання визначені у Законі України «Про захист економічної конкуренції»?
5. Поняття «антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю»?
6. Поняття «обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання, об'єднань»?

Термінологічне завдання: зловживання монополієм (домінуючим) становищем, товарні межі ринку, територіальні межі ринку, конкуренція, узгоджені дії, антиконкурентні узгоджені дії, недопущення конкуренції, усунення конкуренції, обмеження конкуренції, горизонтальні, вертикальні, конгломератні і змішані антиконкурентні узгоджені дії.

Задачі:

1. Укладаючи договори на реалізацію лікєро-горілочаних виробів концерн «Волиньспирт» обумовлював обов'язкове придбання у нього мінімальної партії мінеральної води (500 пляшок), яка почала впроваджуватися у виробництво. Необхідність включення до договорів на реалізацію спиртних напоїв даної умови пояснювалася бажанням концерну зайняти своє місце на ринку мінеральних вод.

Виявивши зниження попиту на їхню продукцію, інші виробники мінеральної води звернулися до територіального відділення Антимонопольного комітету України з вимогою припинити таку практику з боку концерну «Волиньспирт».

Голова територіального відділення наклав своєю постановою штраф на концерн «Волиньспирт» в розмірі 5% його виручки від вартості реалізованої мінеральної води, вбачаючи ознаки зловживання монополієм становищем. Дайте правовий аналіз ситуації.

2. Державна акціонерна компанія «Укрєнерго» прийняла рішення про відпуск громадянам-споживачам електроенергії відповідного товару лише за умов обладнання їх квартир електролічильниками. Даним рішенням було встановлено перелік виробників електролічильників, продукцією яких можуть бути обладнані квартири споживачів для кожної області окремо. Працівники однієї з італійських фірм – виробників електролічильників, яка не була включена до відповідного переліку «Укрєнерго», зауважили, що їх продукція перестала користуватись попитом після прийняття згаданого рішення. Представники структурних підрозділів Державної акціонерної компанії в областях відмовляли італійській фірмі у придбанні її продукції на тій підставі, що вона не включена до переліку «Укрєнерго».

Італійська фірма звернулася із заявою до Антимонопольного комітету України, вбачаючи в діях Державної акціонерної компанії «Укрєнерго» порушення антимонопольного законодавства. Вирішіть справу.

3. Постановою мера міста N. місцевим податком на перепродаж автомобілів оподатковувалися всі підприємства, за винятком державних і споживчої кооперації.

Кваліфікуйте дії мера.

4. Місцева рада заборонила ПП “Метал” виробляти гачки для любительської рибної ловлі, мотивуючи це тим, що в місті вже є підприємство, яке предметно займається виробництвом даної продукції. ПП “Метал” звернулося до Вас як до юриста з наступним переліком питань:

1. Чи правомірне рішення місцевої ради?
2. Чи не порушені вимоги антимонопольного законодавства України?
3. Яким чином ПП “Метал” може захистити свої порушені права?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.
2. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
3. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України. Затверджено розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. № 5 // Бізнес. - 1994. - 31 травня.
4. Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб’єктів господарювання на ринку: Розпорядження АМКУ №49 від 05.03.2002 р. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02>.
5. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
6. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. – 5-те вид., переробл. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. 597 с.
7. Грудницький В. Гармонізація національного законодавства про зловживання монопольним (домінуючим) становищем із правом Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2017. №4. С. 59-63. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/4/13.pdf>.
8. Грудницький Василь. Збір і аналіз доказів у справах про зловживання монопольним (домінуючим) становищем. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №3. С. 46-50.
9. Журик Ю. В. Антимонопольно-конкурентне право України. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 272 с.
10. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
11. Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем суб’єкта господарювання на ринку: поняття та види. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. №1.
12. Саніахметова Н., Мельник С. Підстави і види юридичної відповідальності за зловживання монопольним (домінуючим) становищем. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. №3. С.27.
13. Скриньковський Р., Чубенко А. Діагностика конкурентного потенціалу підприємства та відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. *Підприємництво, господарство і право*. К., 2016. №7. С. 49-54. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/07/9.pdf>.
14. Швидка Тетяна. Визначення складу антиконкурентних узгоджених дій у формі спотворення результатів тендерів як виду конкурентних правопорушень. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №7. С. 70-74.

Тема 6. Концентрація (злиття) суб'єктів господарювання

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми слід звернути увагу на види економічної концентрації та на випадки, які не підпадають під концентрацію, умови отримання згоди на концентрацію, а також на порядок встановлення вирішального впливу однієї особи щодо іншої особи та визначення інших порогових показників учасників концентрації, таких як вартість активів суб'єктів господарювання, обсяг реалізації продукції, частка на ринку товару тощо.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та види економічної концентрації?
2. Які умови отримання згоди на концентрацію (злиття)?
3. Поняття «вирішального впливу» однієї особи щодо іншої?
4. Визначення порогових показників учасників концентрації?
5. Який порядок подачі заяви на концентрацію?
6. Який порядок розгляду заяв (справ) про концентрацію.

Термінологічне завдання: концентрація суб'єктів господарювання, вирішальний вплив, відносини контролю, недружнє придбання.

Задачі:

1. До Антимонопольного комітету надійшла заява про надання згоди на створення товариства "Агропромислова фінансово-інвестиційна цукрова компанія", метою якого має бути здійснення спільної підприємницької діяльності у сфері виробництва, переробки і реалізації сільськогосподарської продукції за рахунок підвищення ефективності переробки цукрового буряку і реконструкції та модернізації цукрових заводів за допомогою залучення у сільське господарство України іноземних інвестицій, сучасних технологій, техніки й устаткування.

Засновниками товариства є: Фонд державного майна від імені чотирьох державних цукрових заводів і одного радгоспу; чотири акціонерних товариства - цукрові заводи і комбінати; спільні українсько-ірландське та українсько-австрійсько-німецьке підприємства, що діють на загальнодержавних ринках цукру і реалізації сільськогосподарської продукції, а також на регіональних ринках чотирьох областей України з надання послуг щодо збереження і переробки цукрового буряку.

Під час розгляду справи було встановлено, що створюване товариство не займає монопольного становища на зазначених ринках, але погроза цього може виникнути при збільшенні кількості його учасників за рахунок інших цукрових заводів та інших об'єднань.

Вирішіть справу.

2. Скласти заяву про подачу згоди на концентрацію, визначивши конкретне число учасників, їх вартісні порогові показники, вид концентрації, інші необхідні документи.

3. Наведіть приклади непрямого володіння акціями і опосередкованого контролю.

4. Які з перерахованих видів концентрації є горизонтальними: об'єднання аптек з різних міст, злиття поліграфічного підприємства з автотранспортним підприємством, приєднання одного заводу металевих виробів до іншого?

Нормативні акти та література:

1. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 219 «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання» // Офіційний вісник України. — 2002. — № 9. — Ст. 405. Режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2002-%D0%BF>.
3. Розпорядження АМКУ від 19.02.2002 р. «Про затвердження Положення про порядок подання заяв до АМКУ про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію)». Режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-02>.
4. Методичні рекомендації щодо застосування поняття контролю затвержені протокольним рішенням АМКУ від 01.11.2018 р. Режим доступу. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=145288&schema=main>.
5. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
6. Савка Сніжана. Контроль за концентраціями як напрям гармонізації конкурентного законодавства України з правом ЄС. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С. 100-104.
7. Чабан Л. Підходи до надання дозволу на економічну концентрацію суб'єктів господарювання: міжнародний аспект. *Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України*. Київ, 2014. №3-4 (54-55). С. 39-50. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=125235&schema=main>.

Тема 7. Узгоджені дії суб'єктів господарювання

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми необхідно звернути увагу на види узгоджених дій (горизонтальні, вертикальні, конгломератні, змішані, рівноцінні), визначити, які узгоджені дії потребують дозволу, а які дії дозволяються і не потребують дозволу АМКУ та за наявності яких умов, а також порядок подачі і розгляду заяв про надання дозволів на узгоджені дії.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «узгоджені дії».
2. Які порогові показники учасників узгоджених дій?
3. Які види узгоджених дій?
4. Які узгоджені дії вважаються рівноцінними?
5. Які обов'язкові реквізити заяви про надання згоди на узгоджені дії?
6. Який порядок розгляду заяв про надання згоди на узгоджені дії?
7. Який порядок справ про надання згоди на узгоджені дії?

Термінологічне завдання: узгоджені дії, горизонтальні узгоджені дії, вертикальні узгоджені дії, конгломератні узгоджені дії, змішані узгоджені дії.

Задачі:

1. На ринку послуг з проявки кольорової фотоплівки у м.Вінниці діяло 8 юридичних осіб і 2 приватні підприємці. З 1.05.99 р. всі вказані суб'єкти господарювання одночасно підняли ціну за надання послуги з проявки кольорової фотоплівки з 1грн.80к. до 2.грн.50к. Причому, в разі придбання фотоплівки споживачами у цих суб'єктів господарювання, її проявка здійснювалась безкоштовно.

Під час перевірки господарської діяльності ТзОВ "Спалах", яке входило до складу юридичних осіб, що надавали послуги з проявки кольорової фотоплівки у м.Вінниці, уповноважені службовці відповідного територіального відділу виявили документ, який було підписано представниками усіх 10 суб'єктів господарювання, що надавали згадані послуги. У цьому документі було передбачено домовленість про збільшення ціни за проявку кольорової фотоплівки з 1.05.99 р. та надання даної послуги безкоштовно в разі придбання фотоплівки у цих 10 суб'єктів господарювання. Представник ТзОВ "Спалах" пояснив, що даний документ не має юридичного значення, оскільки чинне цивільне законодавство України не передбачає такого виду угод.

За результатами перевірки розпорядженням Голови Вінницького територіального відділу Антимонопольного комітету України на всіх 10 суб'єктів господарювання було накладено фінансові стягнення за порушення антимонопольного законодавства. Чи правомірні дії Голови територіального відділення?

2. Обласне орендне підприємство елеваторної та зернопереробної промисловості і Комбінат хлібопродуктів № 1 входять до складу ПО "Елеваторзернопром" на правах юридичних осіб. Разом їм належить 60% регіонального ринку послуг з переробки зерна. У 1999 р. натуроплата за переробку ними давальницького зерна становила від 20 до 25% загальної кількості переробленого зерна. Однак із січня 2000 р. На підставі рішення техніко-економічної ради ПО "Елеваторзернопром" вказані підприємства підняли натуроплату за переробку давальницького зерна до 30% від загальної кількості переробленого зерна. При цьому здійснення таких погоджених дій статутом виробничого об'єднання не було передбачено. Це дало змогу обласному орендному підприємству елеваторної та зернопереробної промисловості додатково одержати від споживачів 27,3 т зерна або незаконно отриманий прибуток у сумі 4.019 грн., а хлібокомбінату - відповідно 5,35 т або 632 грн.

Кваліфікуйте дії обласного орендного підприємства і комбінату хлібопродуктів.

3. Наведіть приклади горизонтальних, вертикальних і конгломератних антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання і дайте їх характеристику.

4. Визначити тип узгоджених дій:

а) створення металургійним, фармацевтичним підприємством і хлібозаводом асоціації;

б) укладення договору про спільну діяльність між млинкомбінатом і хлібозаводом;

в) створення асоціації міні-пекарень;

г) укладення договору про спільну діяльність між металургійним і машинобудівним заводами.

Нормативні акти та література:

1. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 219 «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання» // Офіційний вісник України. — 2002. — № 9. — Ст. 405. Режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2002-%D0%BF>.

3. Розпорядження АМКУ від 12.02.2002 р. «Про затвердження положення Положення про порядок подання заяв до органів АМКУ про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання». Режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0238-02>.

4. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.

5. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.

6. Журик Ю. В. Антимонопольно-конкурентне право України. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 272 с.

7. Каштанов О. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання: сутність, форми та суб'єкти. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 7. С. 56-59.

8. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.

9. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

10. Цікало В. Адаптація законодавства України про антиконкурентні угоди між суб'єктами господарювання до законодавства Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №7. С. 76-79.

11. Шумило І. Антиконтурентні узгоджені дії. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. №1.

Тема 8. Види і суть порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції

Методичні рекомендації: недобросовісна конкуренція не допускається державою, оскільки вона руйнує конкурентні відносини і завдає істотної шкоди конкуренції і конкурентам - суб'єктам підприємницької діяльності, а також споживачам. Здійснення підприємцями прав, у тому числі і в конкурентних відносинах, не повинно зачіпати прав і законних інтересів інших осіб. Оскільки недобросовісна конкуренція зачіпає права і законні інтереси інших осіб, то вона заборонена законом. Законодавство забороняє недобросовісну (нечесну) поведінку підприємців, що завдає шкоди інтересам інших підприємців і водночас створює загрозу суспільним інтересам у забезпеченні ефективних конкурентних процесів у

економіці в цілому. При підготовці даної теми слід виходити з того, що недобросовісна конкуренція – це порушення правил поведінки, які склалися, широко застосовуються в підприємстві та визнаються підприємцями як обов'язкові ділові норми, що завдає шкоди відносинам добросовісної конкуренції і свободи у підприємницькій діяльності. Особливу увагу слід приділити загальним ознакам недобросовісної конкуренції та окремим видам порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник до теми.
2. Відшукати рішення АМКУ щодо недобросовісної конкуренції, зокрема: неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки; порівняльна реклама; створення перешкод господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції.

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки недобросовісної конкуренції?
2. Які відмінності між недобросовісною конкуренцією і правопорушеннями у сфері захисту економічної конкуренції?
3. Які правопорушення є неправомірним використанням ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця)?
4. Що таке «ділова репутація»?
5. Які дії вважаються досягненням неправомірних переваг у конкуренції?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.
2. Закон України від 7 червня 1996 р. «Про захист від недобросовісної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №36. – Ст. 164.
3. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
4. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України. Затверджено розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. № 5 //Бізнес. - 1994. -31 травня.
5. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
6. Бакалінська О.О. Недобросовісна конкуренція як форма зловживання суб'єктивним цивільним правом. *Вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право.* Київ, 2012. №2(14). С. 141-146. URL: http://ela.kpi.ua/jspui/bitstream/123456789/3241/1/25_bak.pdf
7. Безух Олександр. Захист від недобросовісної конкуренції в системі забезпечення безпеки підприємництва. *Підприємництво, господарство і право.* 2004. №7.
8. Городецька Н. Недобросовісна конкуренція на ринку лікарських засобів. *Теорія і практика інтелектуальної власності.* 2019. №1. С. 33-39. URL: http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2019/1_2019/5.pdf
9. Громенко Ю. Порівняльна реклама як предмет правового регулювання в законодавстві України. *Підприємництво, господарство і право.* 2006. №6. С. 50-53.

10. Капіца Ю. Захист комерційної таємниці в Європейських країнах та Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №11. С. 16-20.
11. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
12. Кравченко Тетяна. Поняття «ділова репутація суб'єктів господарювання»: визначення та правова природа. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С. 93-99.
13. Кравчук Д. Методичний підхід щодо встановлення неправомірного використання позначень відповідно до статті 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». *Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України*. Київ, 2014. №1-2 (52-53). С. 14-19. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=107068&schema=main>.
14. Кулішенко Валерія. Ознаки недобросовісної конкуренції. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. №9.
15. Сінічкіна Л., Баранович М. Галузеві правила професійної етики як механізм саморегулювання та засіб попередження недобросовісної конкуренції. *Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України*. Київ, 2014. №1-2 (52-53). С.8-13. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=107068&schema=main>.
16. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.
17. Щокін Р.Г. Сутність недобросовісної конкуренції за господарським законодавством України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. Одеса, 2014. №11. Т.2 С.18-21. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc11/part_2/7.pdf.

Тема 9. Процесуальні норми конкурентного законодавства

Методичні рекомендації. При вивченні даної теми слід звернути увагу на відмінності планових перевірок від позапланових, документи, які готуються для проведення перевірок, а також на підвідомчість розгляду заяв (справ) органам Антимонопольного комітету України, права і обов'язки осіб, які беруть участь в розгляді справи та процедуру здійснення перегляду рішень у справах.

Питання для самоконтролю:

1. Який порядок підготовки проведення перевірок?.
2. Як і хто організовує проведення перевірок?
3. Який порядок розгляду заяв антимонопольними органами?
4. Як розмежовується компетенція антимонопольних органів?
5. Який порядок розгляду справ антимонопольними органами?

Нормативні акти та література:

1. Закон України від 26 листопада 1993 р. «Про Антимонопольний комітет України» // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.
2. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
3. Закон України від 7 червня 1996 р. «Про захист від недобросовісної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №36. — Ст. 164.
4. Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56.
5. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України. Затверджено розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. № 5 //Бізнес. - 1994. -31 травня.
6. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
7. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
8. Журик Ю. Анализ отдельных процессуальных действий, которые совершаются при начале и рассмотрении дел антимонопольными органами Украины. *Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України*. 2004. №3. С. 23-27.
9. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
10. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.

Тема 10. Відповідальність за порушення конкурентного законодавства

Методичні рекомендації. При розгляді даної теми необхідно звернути увагу на основні види відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції та особливості застосування кожного з них.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте загальну характеристику відповідальності за порушення конкурентного законодавства.
2. Які штрафи та у яких розмірах передбачені у конкурентному законодавстві?
3. Поняття та порядок здійснення примусового поділу.
4. Яка адміністративна відповідальність передбачена за порушення конкурентного законодавства?
5. Який порядок відшкодування шкоди?

Нормативні акти та література:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22.

2. Закон України від 11 січня 2001 р. «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
3. Закон України від 7 червня 1996 р. «Про захист від недобросовісної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №36. — Ст. 164.
4. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. — 1984. — № 51. — Ст. 1122.
6. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України. Затверджено розпорядження Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. № 5 // Бізнес. - 1994. -31 травня.
7. Бакалінська О.О. Конкурентне право. Навч. посібник. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. 250 с.
8. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: Підручник. К.: Таксон, 2004. 704 с.
9. Борцевич П.С. Проблеми застосування господарсько-правової відповідальності у сфері захисту економічної конкуренції. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія «Право». 2014. Вип.1 С. 152-156.
10. Валітов С.С. Конкурентне право України: Навчальний посібник. — К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
11. Кізіма Н. Економічні санкції, передбачені законодавством України, та їх родова належність. *Право України*. 2002. № 6. С. 132-136.
12. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О. В. Кологойда, І. В. Лукач, Н. Б. Пацурія, В. С. Щербина; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. — 380 с.
13. Пелипенко О. Примусовий поділ суб'єктів господарювання внаслідок порушення законодавства про захист економічної конкуренції. *Юрид. радник*. 2007. №6. С. 74–77.
14. Скордамалья В., Саніахметова Н.О., Мельник С.Б. Конкурентне право ЄС: Навчальний посібник. К.: Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 240 с.
15. Шкляр С., Булаєва О. Відшкодування збитків за порушення конкуренції: національні та світові тенденції private enforcement. *Юридична газета*. 10 вересня 2019 р. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/antimonopolne-konkurentne-pravo/vidshkoduvannya-zbitkiv-za-porushennya-konkurenciyi-nacionalni-ta-svitovi-tendenciyi-private-enforce.html>